

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ
ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՅԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՊԵՏԱԿԱՆ
ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

Հերթական ատեստավորման ենթակա ֆիզիկական կուլտուրայի
ուսուցիչների վերապատրաստման դասընթացներ

ԳԴԼՅԱՆ ԱՐԹՈՒՐ ՆՇԱՆԻ

ՆՈՐԱՐԱՐԱԿԱՆ ՄՈՏԵՅՈՒՄՆԵՐԸ «ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱԵ ԱՌԱՐԱԿԱՅԻ
ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ԸՆԹԱՅՔՈՒՄ

Հետազոտական աշխատանք

Ղեկավար՝ ԱՐՏԱԿ ՍՏԵՓԱՆՅԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ 2022

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՐԴԻԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ: Ուսուցչի մասնագիտական-մանկավարժական գործունեությունը վերջին տարիներին զգալի փոփոխություն է կրել: Կրթության ժամանակակից շատ հիմնախնդիրներ («Կրթություն ամբողջ կյանքի համար» սկզբունքից անցում «Կրթություն ամբողջ կյանքի ընթացքում» սկզբունքի) այսօր ուղղակիորեն կապված են ինովացիոն գործընթացների, մասնավորապես տեղեկատվական և հաղորդակցական տեխնոլոգիաների հետ {18,52}: Սակայն դա չի նշանակում, որ դպրոցում նորարարությունների կիրառման, և հատկապես տեղեկատվական տեխնոլոգիաների միջոցների առկայությունն ինքնըստինքյան բերում է մասնագիտական վարպետության և կրթության որակի աճի: Ուսուցիչներին դպրոցում նորարարական գործընթացներում ներառելն ընթանում է ոչ այնպիսի արագ տեմպերով, ինչպես աճում է մանկավարժական իրազեկության համակազմի և որակավորման պահանջների մակարդակը: Տվյալ իրավիճակում անհրաժեշտ է գտնել մի շարք հարցերի պատասխաններ. ինչո՞ւ է այսքան դժվար և դանդաղ ընթանում դպրոցում ժամանակակից ինովացիաների, և մասնավորապես տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ներդրման գործընթացը, ինչո՞վ է պայմանավորված իրենց մասնագիտական գործունեությունում տարբեր բնույթի նորարարությունների օգտագործման ուսուցիչների ցանկությունը կամ դժկամությունը, ի՞նչ շարժառիթներով են նրանք առաջնորդվում, ի՞նչ խնդիր պետք է լուծել մանկավարժական կարգերի ինովացիոն տեխնոլոգիաների օգտագործման արդյունավետությունը բարձրացնելու համար:

Հիշենք 80-90-ական թվականները՝ ինչ պլաններ էին կազմվում, և ինչ հեռանկարներ էին բացվում դպրոցում «Ինֆորմատիկա» առարկա մտցնելիս, ինչ խանդավառությամբ էինք խոսում համակարգչային համընդանուր ուսուցման մասին: Մենք երջանիկ էինք Կոնվերտներից և Քվանթներից, իսկ եթե դպրոցում կար էլեկտրոնային փոստ՝ ցածր արագությամբ մոդեմով՝ հիացմունքին չափ չկար: Անցավ 30 տարի ի՞նչը փոխվեց: Այսօր համակարգիչների հնարավորությունները բարձրացան մի քանի անգամով, ստեղծվեցին նոր դասընթացներ, իսկ արդյունքնե՞րը: Վերջիններս ավելացան բոլորովին ոչ այն համաչափությամբ, որքանով ավելացավ ժամանակակից համակարգիչների հզորություն, և ինչպիսին էր ուսուցիչների զանգվածային

պատրաստությունը տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտում: Եվ հիմնախնդիրները մնացին նույնը:

Ելնելով վերը նշվածներից և մի շարք նմանատիպ գործոններից, ակնառու է, որ ներկա ժամանակաշրջանում կրթության վերակառուցման գործընթացը համաչափ չէ հասարակության տեղեկայնացման տեմպերի և մանկավարժական կոմպետենտության համակազմի և որակավորման պահանջների մակարդակի հետ: Գործնականում բավականին արագ է տեղի ունենում կրթական համակարգի ուսումնամեթոդական, գիտամանկավարժական, գիտահետազոտական, ինչպես նաև ծրագրային ապահովման և կրթական այլ ռեսուրսների հնացումը: Այդ իսկ պատճառով, ինչպես նշում են միջարք մասնագետներ {11,16,17} կրթության համակարգում պետք է ճիշտ ժամանակին կիրառվեն ոչ միայն տեղեկատվական-կրթական ժամանակակից նյութեր, այլև նորարարություններ, տեխնոլոգիաներ, որոնք արագ արձագանքում են նոր ձևավորվող մասնագիտությունների շուկայի պահանջներին:

Ժամանակակից կրթական խնդիրների լուծման համար իրենց ուրույն տեղն ունեն համակարգչային տեխնոլոգիաները, որոնք սկսում են ներդրվել հանրակրթական դպրոցների տարբեր առարկաների դասավանդման գործընթացում {13,30,41}:

Սակայն նույնը չի կարելի ասել հանրակրթական դպրոցում դասավանդվող «Ֆիզիկական կուլտուրա» առարկայի վերաբերյալ: Ակնառու է, որ նշված առարկայի դասավանդման գործընթացում կիրառվող ավանդական մոդելը ոչ միշտ է համապատասխանում արդի պահանջներին: Ժամանակն է ֆիզիկական կուլտուրայի դասավանդման գործընթացում որոնել և ներդնել նոր ուղիներ, մոտեցումներ, որոնք հիմնավորվում են կրթական համակարգի նոր հայեցակարգերի և դասավանդման նորահայտ մոդելների ձևավորմամբ ու ներդրմամբ, որոնք հիմնված են տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառման վրա {12,19}:

Միևնույն ժամանակ տեղեկատվական տեխնոլոգիաների բուռն զարգացումը լայն հնարավորություն է ընձեռում ֆիզիկական կուլտուրայի ուսուցչի գիտամեթոդական գործունեության ընթացքում նոր տեխնոլոգիաների կիրառման համար: Ներկա ժամանակաշրջանում համակարգչի հետ աշխատելու և այն

գործունեության տարբեր ոլորտներում կիրառելու կարողությունը յուրաքանչյուր մասնագետի համար դառնում է պարտադիր պայման:

Կրթական պարադիգմայի (հարացույցի) կատարելագործումը բերում է ֆիզիկական կուլտուրայի կարգավիճակի փոփոխման՝ որպես հումանիտար ուսումնական առարկայի: Սրանով է պայմանավորված ֆիզկուլտուրային կրթության բովանդակության արդիականացումը և դրանով հանդերձ էականորեն փոխվում են ֆիզիկական կուլտուրայի ուսուցչի դիրքը, նրա պրոֆեսիոնալ անձնային հմտությունների վերաբերյալ առկա հայացքը՝ պահանջելով վերաիմաստավորել և վերակառուցել նրա պրոֆեսիոնալ գործունեության բնույթը {6,10,31}:

Նման պարագայում ֆիզիկական կուլտուրայի ուսուցիչը դառնում է ֆիզկուլտուրային կրթության արդիականացված բովանդակության կրողը, մասնագիտական գործունեության արդյունավետությունն ապահովող մանկավարժական պայմանների կազմակերպիչը: Ֆիզկուլտուրային կրթության բովանդակության հիմնական մոդերնիզացնողը համարվում է մանկավարժը, հատկապես նրա պրոֆեսիոնալիզմը և կոմպետենտությունը կարող են ապահովել անհրաժեշտ արդյունքների ձեռք բերումը: Այսպիսով, ֆիզիկական կուլտուրայի ոլորտում ուսումնադաստիարակչական գործընթացի արդիականացման առաջնային դերը պատկանում է ֆիզիկական կուլտուրայի ուսուցչին {3,7,24}:

ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ՆՊԱՏԱԿՆ Է Ժամանակակից ինովացիաների ներդրման միջոցով բարձրացնել կրտսեր դպրոցականների ներգրավվածության մակարդակը ֆիզիկական կուլտուրայի դասերին:

ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐԸ: Առաջադրված խնդիրների իրագործման համար կիրառվել են հետևյալ մեթոդները.

1. Հետազոտության հիմնախնդրին վերաբերող տեղեկատվական աղբյուրների ուսումնասիրում, վերլուծում և ընդհանրացում:
2. Մանկավարժական դիտումներ:
3. Սոցիոլոգիական հարցում:
4. Մաթեմատիկական վիճակագրություն:

1.3 Նորարարությունները որպես ֆիզիկական կուլտուրայի դասերի արդյունավետության բարձրացման նախապայման

Ինչպես արդեն նշվել է, գոյություն ունի հակասություն կրթության վերակառուցման գործընթացի և հասարակության տեղեկայնացման տեմպերի միջև: Այդ իսկ պատճառով կրթության համակարգում պետք է ճիշտ ժամանակին կիրառվեն ոչ միայն տեղեկատվական կրթական ժամանակակից նյութեր, այլև տեխնոլոգիաներ, որոնք արագ արձագանքում են նոր ձևավորվող մասնագիտությունների շուկայի պահանջներին:

Տեխնոլոգիաների միջոցով հնարավոր է վերացնել այն խոչընդոտները, որոնց հանդիպում են աշակերտներն ու ուսուցիչներն ամբողջ աշխարհում: Հզոր ծրագրերն ու Համացանցը փոխում են գիտելիքներ ձեռք բերելու մեր ուղիներն ու հնարավորությունները: Դասավանդման և ուսուցման նորարարական եղանակները վերափոխում են նաև դասարանում դաս անցկացնելու գործելակերպը: Ավելին, տեխնոլոգիաներն ուսանողներին նոր պահանջներ են ներկայացնում. հիմնական կարողություններից բացի, նրանք պետք է ունենան 21-րդ դարում պահանջվող բոլոր հմտությունները՝ համագործակցության, հաղորդակցման և տեղեկատվական կառավարման կարողություններ, ինչպես նաև նրանց պետք է հասանելի լինեն ուսմանն օժանդակող այն բոլոր միջոցները, որոնք հնարավոր են դարձնում այդ կարողությունների օգտագործումը:

Նշված խնդիրների իրացման համար իրենց հստակ տեղն ունեն համակարգիչները, որոնք սկսվում են ներդրվել հանրակրթական դպրոցների տարբեր առարկաների դասավանդման գործընթացում:

Սակայն նման միտումներ չեն նկատվում հանրակրթական դպրոցում դասավանդվող «Ֆիզիկական կուլտուրա» առարկայի դասավանդման գործընթացում: Ակնհայտ է, որ նշված առարկայի դասավանդման գործընթացում կիրառվող ավանդական մոդելը ոչ միշտ է համապատասխանում արդի պահանջներին: Ժամանակն է ֆիզիկական կուլտուրայի դասավանդման գործընթացում ներդնել համապատասխան մեթոդիկաներ, որոնք հիմնավորվում են կրթական համակարգի նոր հայեցակարգերի և դասավանդման նորահայտ մոդելների ձևավորմամբ ու ներդրմամբ {37,38}:

Վերջիններս, ըստ մեզ, պետք է հիմնված լինեն տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառման վրա:

«Ֆիզիկական կուլտուրա» առարկայի յուրահատկությունը թույլ է տալիս օգտագործել կազմակերպման բազմազան ձևեր առողջապահական տեխնոլոգիաների կիրառմամբ: Օրինակ, ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի ոլորտում աշխատող յուրաքանչյուր մասնագետ բախվում է ֆիզիկական վարժություններով զբաղվողների առողջական վիճակի, ֆիզիկական, տեխնիկական, տակտիկական, ֆունկցիոնալ և հոգեբանական պատրաստության ախտորոշման անհրաժեշտության հետ: Մարզվողների պատրաստության տարբեր կողմերի ախտորոշումն անհրաժեշտ է ֆիզկուլտ-մարզական և առողջարարական գործունեության հաջող կառուցման և ղեկավարման համար: Հայտնի է, որ ֆիզկուլտուրային առողջարարական կանոնավոր պարապմունքների դեպքում մարդու օրգանիզմում տեղի են ունենում ադապտացված փոփոխություններ: Օրգանիզմում տեղի ունեցող փոփոխություններն հնարավորություն է տալիս ոչ միայն եզրահանգումներ կատարել մարզվողների վիճակի մասին, այլ նաև գնահատել պատրաստության առանձին կողմերի ձևավորման համար կիրառվող միջոցների արդյունավետությունը, հնարավորություններ է բացվում ֆիզկուլտ-մարզական և առողջարարական գործունեության ղեկավարման համար: Այս բոլորի հետ կապված ֆիզիկական կուլտուրայի ուսուցչի մասնագիտական աշխատանքում առավել լայն տարածում են ստանում աշակերտների ֆիզիկական վիճակի օբյեկտիվ հսկման և գնահատման տարատեսակ մեթոդներ տարբեր թեստերի օգնությամբ, որոնց արդյունքները պահանջում են համապատասխան մշակումներ:

Այսպես, վերջին 3 տարիների ընթացքում մշակվել և հաջողությամբ իրականացվում է «Մեծ առողջության փոքրիկ տնակը» առողջապահական ծրագիրը {27}: Այս ծրագրի աշխատանքի արդյունքները դիտարկվում են ինչպես կրթական, այնպես էլ արտադասարանական գործընթացում: Առաջարկված դասերի ընթացքում աշակերտները պետք է կողմնորոշված լինեն ցուցաբերելու դրական արդյունք և բարեխիղճ վերաբերմունք միմյանց նկատմամբ: Այդպիսի արդյունք կարելի է ձեռք բերել միայն ուսուցման մեթոդների և միջոցների ամբողջ զինանոցի համալիր կիրառմամբ, որոնցից առավել արդյունավետ են հանդիսանում՝ ճակատային,

խմբակային, անհատական, հարահոս, շրջանաձև, հերթափոխային, խաղային և մրցակցական մեթոդները:

Ֆիզիկական կուլտուրայի դասերի ընթացքում նորարարությունների ինտեգրման հետաքրքիր մոտեցում է առաջարկում Ն.Յու. Գոնչարենկոն {26}: Այսպես, ավագ դասարանների հետ ֆիզիկական կուլտուրայի դասերի ընթացքում հատուկ տեղ է հատկացվում ուժային և ընդհանուր ֆիզիկական պատրաստությանը, որը նպատակաուղղված է օրգանիզմի ֆիզիկական հնարավորությունների բարձրացմանը: Դա նշանակում է, որ պատանիների օրգանիզմում անընդհատ ավելացվող բեռնվածության ազդեցության ներքո տեղի է ունենում հարմարվողականության գործընթաց, այսինքն օրգանիզմի բոլոր համակարգերը ներգրավվում են առավելագույն ռեժիմով աշխատելու: Դասը կառուցված է այնպես, որպեսզի բարձր խտության պայմաններում էլ ապահովվի հուզական կողմը և բովանդակի խաղի տարրեր: Աշակերտները ստանում են այնպիսի ֆիզիկական բեռնվածություն, որը նրանք կարող են տանել առանց առողջությունը վնասելու: Նման արդյունք ձեռք է բերվում ուսուցման մեթոդների ամբողջ զինանոցի կիրառմամբ՝ առավելագույն ճիգերի, դինամիկ ճիգերի և «հարվածիչ» մեթոդներով: Դասի վերջում երեխաները ստանում են տնային առաջադրանքներ ֆիզիկական վարժությունների տեխնիկայի յուրացման, շարժողական ընդունակությունների մշակման ուղղությամբ: Դրանց կատարման հսկումը իրականացվում է ըստ աշակերտի անհատական ընդունակությունների: Դասերին աշակերտները սովորում են ճիշտ, բառի բուն իմաստով, շարժումների «կուլտուրական» կատարում, ինչն ազդում է աշակերտի ոչ միայն ֆիզիկական, այլև հոգեկան զարգացման վրա:

Դասերին կիրառվում է մարզման շրջանաձև մեթոդը, որի հիմքում ընկած են երեք մեթոդներ.

1. Հարահոս, որը էությունը կայանում է առաջադրանքի կատարումը մեկը մյուսի հետևից հանգստի ոչ մեծ ինտերվալներով՝ անընդմեջ հոսքով: Այս մեթոդը օժանդակում է շարժողական ընդունակությունների համալիր մշակմանը: Սակայն չի կարելի մոռանալ, որ այս մեթոդը կիրառվում է այն ժամանակ, երբ երեխաները կայուն ձևով նախապես յուրացրել են առաջադրվող վարժությունը և նրանք վայր ընկնելու դեպքում հուսալի ապահովված են:

2. Խմբակային-ինտերվալային. հիմնվում է տեխնիկական առումով պարզ կարճա-
ժամկետ (20-40 վրկ.) վարժությունների կատարման վրա՝ նվազագույն հանգստով,
ինչը օժանդակում է ընդհանուր ուժային դիմացկունության մշակմանը:

3. Ինտենսիվ-ինտերվալային՝ կիրառվում է ֆիզիկական պատրաստվածության
մակարդակի աճի հետ:

Այս համատեքստում առանձնահատուկ է այն, ինչպես նշում է հեղինակը, որ
աշակերտների հետ համատեղ մշակվել է ընդհանուր ֆիզիկական պատրաստության
համալիր՝ շրջանաձև մարզման կիրառմամբ: Աշակերտների մոտ ի հայտ եկավ
ցայտուն հետաքրքրություն ֆիզիկական կուլտուրայի պարապմունքների նկատմամբ:
Նրանք արդեն անտարբեր չէին, թե քանի անգամ կձգվեն պտտածողի վրա, քանի
անգամ կկատարեն վերելք շրջումով, որքան անկյուն կպահեն պտտածողից կախ
դրությունից, որքան սեղմումներ կկատարեն հենում պառկած դրությունից: Նրանց
մոտ անընդհատ մրցակցություն է գնում իրար և խմբերի միջև, նրանք սկսեցին ապրել
մրցակցական ոգով:

Ֆիզիկական կուլտուրայի պարապմունքներին պատանիները ձեռք են բերում
ոչ միայն տեխնիկական, այլև կազմակերպչի հմտություններ: Այդ նպատակով
երեխաները ինքնուրույն պատրաստում են քաղաքի, մարզի, հանրապետության,
աշխարհի շաբաթվա մարզական նորությունների տեսություն և թողարկում են
«Սպորտի նորություններ» տեղեկատվական հաղորդաթերթ, մշակում են ընդհանուր
զարգացնող վարժությունների համալիրներ նախավարժանքի համար, առաջարկում
են անհատական ուսուցման իրենց տարբերակը: Երեխաների մոտ դաստիարակվում
են այն որակները, որոնք բնութագրում են նրանց վերաբերմունքը գործի նկատմամբ.
նպատակասլացություն, աշխատասիրություն, բարեխղճություն, համառություն,
ինքնուրույնություն, հնարամտություն: Նաև զարգանում են պարտադիր յուրահատուկ
կամային որակներ. վճռականություն և համարձակություն, զսպվածություն և
ինքնատիրապետում, հաստատակամություն, որոնք անհրաժեշտ են նրանց ապագա
աշխատանքային գործունեության մեջ և օժանդակում են կարիերայի աճին:

Ֆիզիկական կուլտուրայի դասերի և արտադասարանական պարապմունքների ընթացքում ապահովվում է ուսուցման կոլեկտիվ ձևերից անհատական ձևերի աստիճանական անցման պայմաններ՝ հիմնված աշակերտների անհատական աշխատանքի վրա և անցում ինքնակարգավորման և ինքնաշտկման {34}:

Այդ նպատակով կիրառվում է Պորթֆելիո տեխնոլոգիան՝ հարմարեցված դասավանդվող առարկային, որի գաղափարը ծագել է քաղաքականության, բիզնեսի մեջ (նախարարական առաջարկությունների թղթապանակ, բիզնես վարկերը ներդնող, բանկային գործընթացները զարգացնող թղթապանակներ և այլն) {9,15,39}:

Ֆիզիկական կուլտուրայի դասերի ընթացքում հետաքրքիր և առաջավոր մեթոդիկա է առաջարկում Ա.Գ. Ստեփանյանը {14}: Այսպես, նրա կողմից առաջարկվող մեթոդիկայի հիմքում ընկած է համակարգչային ուսուցումը՝ Power Point ծրագրով: Ըստ հեղինակի Ֆիզիկական կուլտուրայի դասերի ընթացքում կիրառելով համակարգչային թեստավորման ծրագրեր հնարավորություն կստեղծվի օբյեկտիվ գնահատել սովորողների տեսական գիտելիքների մակարդակը: Նման գործընթացից կօգտվի ոչ միայն ուսուցիչը, որը ազատվում է բազմաթիվ տետրեր ստուգելու ծանձրալի գործընթացից, այլ առաջին հերթին աշակերտները, որովհետև համակարգիչը միշտ անկախ և օբյեկտիվ է իր գնահատականներում:

Կատարված հետազոտության արդյունքները հնարավորություն են ընձեռում եզրակացնել, որ համակարգչային ուսուցման տեխնոլոգիան, հիմնվելով բազմազան տեղեկատվության փնտրման և ներկայացման սկզբունքի վրա, դիտարկվում է որպես ուսանողակենտրոն ուսուցման միջոց՝ հաշվառելով աշակերտների ուսումնական գործունեության արդյունքները, ընդ որում՝ ստանալով ճանաչողական գործընթացի կայուն, նպատակամետ և արդյունավետ բնույթ:

Ս.Ֆ. Բուլխինը և Ե.Վ. Կուլագինան {23} ֆիզիկական կուլտուրայի դասերի արդյունավետությունը բարձրացնելու նպատակով առաջակում են կիրառել ստրետեջինգ:

Դպրոցականների շարժողական ակտիվության բարձրացման նպատակով Մ.Ս. Բարբարյանը և Ա.Ա. Հարությունյանը {4} առաջարկում են ակտիվացնել արտադասարանական ժամերին դպրոցում կազմակերպվող տարբեր ֆիզկուլտուրային միջոցառումները՝ մասնավորապես սեկցիոն պարապմունքները,

որոնք հանդիսանում են հանրակրթական ֆիզիկական դաստիարակության կարևոր մասը: Մասնավորապես հեղինակներն առաջարկում են դպրոցում կազմակերպել շաբաթական ձյուդոյի երեք սեկցիոն պարապմունքներ՝ հիմնվելով ձյուդոյի առողջարարական, դաստիարակչական, մարզական, կիրառական ներուժի վրա:

Ֆիզիկական կուլտուրայի դասերի ընթացքում նորարարական մոտեցում է առաջարկում Է.Ավանեսովը {2}: Այսպես, նա հիմնվելով միջազգային առաջավոր փորձի հիման վրա առաջարկում է մարզումային տարրերի լայն կիրառումը դպրոցականների ֆիզիկական պատրաստության ընթացքում:

Նորամուծությունները կամ նորարարությունները բնորոշ են մարդու յուրաքանչյուր մասնագիտական գործունեությանը և դրա համար դրանք դառնում են ուսումնասիրության, վերլուծության և ներդրման առարկա: Նորարարությունները առաջ են գալիս գիտական հետազոտությունների, առաջատար մանկավարժական փորձի վերլուծության և ընդհանրացման արդյունքում {5}:

Որպես կանոն՝ նորարարությունները ի հայտ են գալիս ավանդական հիմնախնդիրները նոր միջոցներով լուծելու փորձի, փաստերի կուտակման և իմաստավորման երկարատև գործընթացի արդյունքում, այդ ժամանակ էլ «ծնվում» է նորարարական միտք կրող նոր որակ: Դա հիմք է տալիս պնդելու, որ նորարարության գործընթացը ժամանակակից գաղափարների (տեսությունների, մեթոդիկաների, տեխնոլոգիաների և այլն) ստեղծման, յուրացման, կիրառման և տարածման պատճառաբանված, նպատակաուղղված և գիտակցական գործընթաց է՝ հարմարեցված տվյալ պայմաններին և համապատասխան որոշակի չափանիշների: Այն ուղղված է կրթական համակարգի որակական բարելավմանը, որտեղ ներդրվում է նորարարություն և ենթադրում է այդ գործընթացի մասնակիցների խթանում և նրանց հայացքների փոփոխում նորարարության տեսանկյունից:

Դպրոցականների ֆիզիկական դաստիարակության ոլորտում նորարարական է համարվում նաև ֆիզկուլտուրային կրթության որակի գնահատման համակարգը: Ֆիզիկական կուլտուրայի դասերին բարձր առաջադիմության, լրիվ հաճախելիության և ակտիվության բարձրացման համար կիրառվում է գնահատման ռեյտինգային (բալային) համակարգ: Դրա էությունը հետևյալն է. որոշակի ժամանակահատվածի (մեկ ամսվա, սեմեստրի, ուսումնական տարվա) ուսման համար աշակերտը

հավաքում է իր գործունեության այս կամ այն գնահատականին համապատասխան որոշակի միավորների ամբողջություն: Գնահատման նման մոտեցումը իրապես թույլ է տալիս, որպեսզի գնահատականը խթանող դեր կատարի և աշակերտներին ներկայացվող պահանջները յուրացվեն համապատասխան ձևով: Մշակված չափանիշների հիման վրա աշակերտները իրենք կարող են օբյեկտիվորեն գնահատել իրենց ձեռքբերումները: Աշակերտներին սովորեցնել ինքնագնահատման և փոխադարձ գնահատման՝ նրանց պատրաստության կարևոր պայմանն է: Որպես առարկայի առաջադիմության ամփոփիչ գնահատականի հիմնական չափանիշ ընտրված է հաճախելիությունը պարապմունքներին (դասերին)՝ առաջին հերթին կողմնորոշված շարժողական ընդունակությունների զարգացման անհատական տեմպերին, այլ ոչ թե միջինացված ուսումնական նորմատիվներին: Առաջադիմությունը առարկայից որոշվում է նաև ձեռքբերված տեսական գիտելիքների ամբողջականությամբ, դասերի ընթացքում աշխատունակությամբ, մարզական միջոցառումներին մասնակցությամբ:

Այսպիսով, աշակերտների ֆիզիկական դաստիարակության համակարգում նորարարություններն ուսուցիչների մասնագիտական մոդելում ֆունկցիոնալ անհրաժեշտություն են:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. Մասնագիտական-մանկավարական ու տեղեկատվական աղբյուրների ուսումնասիրությունը և վերլուծությունը, ինչպես նաև մասնագիտական գործունեության արդյունքները վկայում են, որ «Ֆիզիկական կուլտուրա» առարկայի դասավանդման գործընթացում ժամանակն է մշակել և ներդնել որոշակի նորարարարություններ և ըստ այդմ՝ անհրաժեշտություն է առաջանում կազմակերպել սոցիալ-մանկավարժական հետազոտություն:
2. «Ֆիզիկական կուլտուրա» առարկայի դասավանդման գործընթացում ինովացիոն մոտեցումները նշանակալի քայլ է դպրոցականների ֆիզկուլտուրային կրթության որակի ապահովման գործում, և բացի այդ, պայմաններ է ստեղծվում աշակերտների հետաքրքրությունների բավարարման համար: Ավելին, նման գործընթացը նպաստում է բարձրացնել ֆիզիկական կուլտուրայի ուսուցչի և առարկայի հեղինակությունը (87,6 տոկոս), դպրոցականների ֆիզկուլտուրային կրթության որակը (59,2 տոկոս), ընդլայնել դասի ուղեկցումը պատկերազարդ հնարավորություններով, նաև հնարավորություն է ընձեռում դասավանդումը, աշակերտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների հսկումը վեր հանել որակական նոր մակարդակի:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1.	Ղազարյան Ֆ.Գ., Ստեփանյան Ա.Գ.,	Ֆիզիկական կուլտուրայի ժամանակակից դասի որոշ առանձնահատկություններ, «Մանկավարժական միտք», N1-Երևան, 2010, էջ 65-69:
2.	Սողոյան Ս.	Նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաների օգտագործումը ուսուցիչների պատրաստվածության գործընթացում, «Մանկավարժական միտք», N1-2, Երևան, 2011, էջ 84-87:
3.	Ստեփանյան Ա.Գ.	Ֆիզկուլտուրային կրթության տեխնոլոգիաների կիրառման ուղիները «Մանկավարժական միտք», N 2-3, Երևան, 2008, էջ 88-93:
4.	Ստեփանյան Ա.Գ.	Համակարգչային տեխնիկայի ներդրման ուղիները ֆիզկուլտուրային կրթության գործընթացում, Մանկավարժության և հոգեբանության հիմնախնդիրներ, Միջբուհական կոնսորցիումի գիտական հանդես, Երևան, 2010, էջ 87-92:
5.	Ստեփանյան Ա.Գ., Գաբրիելյան Հ.Հ.	Հանրակրթական դպրոցում «Ֆիզիկական կուլտուրա» առարկայի բովանդակության և կառուցվածքի նորարական մոտեցումներ //Մանկավարժություն, գիտամեթոդական վերլուծական ամսագիր, 2011/2-րդ, էջ 12-21
6.	Ստեփանյան Ա.Գ.	«Ֆիզիկական կուլտուրա» առարկայի դասավանդման արդիականացման մասին «Մանկավարժական միտք», N 1-2, Երևան, 2011, էջ 119-124:
7.	Ստեփանյան Ա.Գ.	Տեղեկատվական տեխնոլոգիաները դպրոցականների ֆիզկուլտուրային կրթության արդիականացման գործընթացում, «Մանկավարժական միտք», N 1-2, Երևան, 2012, էջ 77-82:
8.	Սողոյան Ս.	Նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաների օգտագործումը ուսուցիչների պատրաստվածության գործընթացում, «Մանկավարժական միտք», N1-2, Երևան, 2011, էջ 84-87: